

imena? Značilno je tudi dejstvo, da sta naslov in risba izvršena s peresom, medtem ko so drugi trije člani družbe podpisani s svinčnikom. In slednjič kaže primerjanje pisave na naslovu dopisnice in pisave pri naslovih knjig na risbi, da je oboje delo iste roke.

Risba predstavlja kup — menda na mizi — zbranih Cankarjevih knjig, precej vestno naštetih in naloženih na veliko Bib[li]o; vrhu njih stoji škorenj, znamenje surovega zatiranja, ki naj pač simbolizira redoma sovražno in večkrat neotesano kritiko Cankarjevega literarnega dela. Ob njem polaga Cankarjeva roka, ki se, do komolca vidna, izteguje iz višave, k dotedanjam knjigam nov zvezek, naslovljen »Politika«, s čimer je mišljeno njegovo potegovanje za mandat. Više leži knjiga, ki se na nje odprti straneh bere: »Bratje! Slovenci! ne pozabite na Narodno in Slovansko vzajemnost« — svoboden citat po deklamacijah Mrmoljevke iz komedije »Za narodov blagor« in primer votle agitacijske patetičnosti. V kotu zgoraj na desni stoji v okviru (neorgansko zvezana z ostalim) cerkvena na hribu, označena z napisom: »Koren nad st. Vrhniko. Parlament Slov. socialistov«. Naslov na karti se glasi: »Naj Dobi G. Ivan Zankar, Bodoči Naučni Minister. Ljubljana.« Kakor prvič piše Grohar tudi sedaj Cankarjevo ime napačno.

Dopisnico so podpisali Regent, I. Mihevc in neki Glück; Grohar je torej bil tedaj v prijateljski socialistični družbi — med slovenskimi strankami je bil najbližji soc. demokraciji — in se je, kakor toliki drugi, prešerno pošalil s pisateljem, ki se je bil podal v politično borbo, o kateri je sam dobro vedel, da bo v njej premagan.

Izidor Cankar

NOVO PREŠERNOVO POSVETILO

V primerku Krsta pri Savici iz 1836, ki je last učiteljske knjižnice klasične gimnazije v Ljubljani (sign. 1572), sem našel prav na Prešernov dan 1946, torej istega dne, ko je izšla Kidričeva »Prošnja prešernoslovca«, tole *lastnoročno* pesnikovo posvetilo:

*Svetimu Štefanu
Homeopatov.*

Posvetilo je na drugi strani naslovnega lista. Napisano je s črnilom in v lepi, kaligrafski pisavi, a ima dve pisni napaki: v besedi *Štefanu* je *S* namesto *Š*, a namesto *Homeopatov* stoji *Homoepatov*. Podpisa ni, tudi datuma ne.

Komu velja posvetilo?

Po stari, na ovojnem listu zapisani, a prečrtani signaturi (1313) in po starem inventarnem katalogu v knjižnici klasične gimnazije v Ljubljani se dá dognati, da je primerek Krsta z zgornjim posvetilom prišel v knjižnico iz Metelkove zapuščine (prim. tudi program te gimnazije za leto 1861, 32). To zapuščino, vsega 150 del filološke in zgodovinske vsebine, je dobila gimnazijska knjižnica v dar 23. februarja 1861 po Metelkovi smrti (umrl 27. decembra 1860). Gre torej za Metelkov primerek in posvetilo velja Metelku.

Kaj pomeni posvetilo?

Kakor je Prešeren drugod rad uporabljal metonimijo, n. pr. *Mahaon* nam. zdravnik (v 5. gazeli), *Terzit* nam. nergavi zabavljač (v epigramu Puščičar naj ima . . .), tako gre tudi pri *sv. Štefanu* v našem posvetilu za isti tropus. Sv. Štefan, najbolj znan kot prvi mučenec, je bil eden izmed sedmih mož ali diakonov, ki

so jih apostoli določili za oskrbovanje siromakov (Apd 6). Ta svetnik velja za prvega med diakoni, ne samo zato ker je v sv. pismu med njimi imenovan na prvem mestu, temveč tudi zaradi svoje modrosti.

Prešeren torej pravi Metelku, recimo, da je med homeopati najbolj dobroduelen in najbolj moder, vsekakor pa poudarja, da je izmed njih prvi mučenik, saj je prav mučeništvo sv. Štefana tudi laiku najbolj znano.

Iz zanimivih Pisem o homeopatiji, knjižici, ki jo je izdal dr. Atomyr 1833 v Lipskem, izvemo med drugim, da so se ljubljanski zdravniki pritožili pri škofiškem ordinariatu zoper homeopate-duhovnike; njih pritožba se začneja tako: »Kaplan Potočnik, profesor Metelko in stolni dekan Jerin so se združili v klub, katerega namen je izpodkopavati ugled racionalnih zdravnikov...« Atomyrova knjižica je v začetku 1834. leta povzročila v Ilirskem listu popravek protomedikusa Schneditza in izjavo stolnega dekana Jerina. Metelko pa se — kakor v abecedni vojski — sam ni oglasil in tudi njegovega imena ne beremo več v tej zvezi (prim. Pintar, LZ 1909, 556 in Ilirski list 22. in 29. III. 1834); vendar je moral biti med vodilnimi homeopati.

Metelko ni bil skop; njegova dobroduelnost se je pokazala med drugim prav leta 1836.: tedaj je izročil mestnemu starešinstvu 500 goldinarjev za uboge zanamnjene otroke (Marn, Jezičnik IX—XI. 57). Da je bil odprte glave, priča vse njegovo delo; brez dvoma je bil izmed homeopatov najbolj bister in moder. Metelkovo mučeništvo pa je treba tako razložiti, da je postal prva žrtev Prešernovih zabavljic, zlasti Soneta o kaši. — Velja še pripomniti, da je Prešeren tudi v pismu Čelakovskemu 29. IV. 1835 segel po metonimiji z verskega področja, ko je imenoval Metelka »abc- ali abd-mesijo«.

Prešeren je torej, se zdi, leta 1836. z zgornjim posvetilom Krsta ponudil roko svojemu nekdanjemu nasprotniku. Storil je to tem laže, ker je bil Metelko morda trmast, ne pa zloben in omejen kakor drugi Prešernovi nasprotniki v duhovskem oblačilu. Tudi so bili v boju s Prešernom in Čopom bolj metelčičarji ko sam Metelko. Sicer pa je ob izidu Krsta boj proti metelčici bil stvar preteklosti in v Prešernu se je marsikaj spremenilo. Tu se spomnimo tistega toliko kratov citiranega mesta v pismu Čelakovskemu 22. VIII. 1836, ko pravi pesnik, da si je s Krstom hotel pridobiti naklonjenost duhovščine, da so duhovni gospodje tokrat bili z njim zadovoljni in da so pripravljeni odpustiti mu prejšnje grehe.

Zanimivo je tudi, da Prešeren v Poezijah ni objavil epigrama Abecedarju (v Čbelici III: Nečimurni up), ki meri na Metelka, dasi je prvotno stal v rokopisu.

Sprašujem se, ali se ne skriva kaj več za obliko *Stépanu* namesto navadnejšega *Stefanu*, vendar ima sodobni Murkov slovar (1832) *Stefan* in *Stepan*, a v Metelkovi slovnici sem zasledil samo *Stepanjo vas*.

Res se opira ta razlaga predvsem na dejstvo, da je primerék Krsta z zagonetnim posvetilom Metelkov; besedilo samo po sebi bi dopuščalo še druga uganjanja. Vsekakor pa priča nova najdba, da se bo dalo iztakniti še to in ono, kar bo našemu prvemu prešernoslovcu dr. Fr. Kidriču pomagalo, da bo v novi izdaji Prešernovih poezij čim popolneje pokazal snovanje našega velikega genija.

Mirko Rupel

POPRAVKI IN DOSTAVKI K CANKARJEVI BIBLIOGRAFIJI

Z namero, da bi olajšal trud bodočim urednikom nove izdaje Cankarjevega zbranega dela, priobčujem nekaj popravkov in dostavkov k C. bibliografiji, objavljeni v jubilejni brošuri »Ivan Cankar, glasnik naših dni« (SKZ 1946). Štefka Bulovec, ki je sestavila imenovano bibliografijo, je namreč prezrla nekaj C. stvari, nekaj pa jih je pripisala — deloma po krivdi pisca teh vrstic — Cankarju, dasi niso njegove. Kar se tega zadnjega dejstva tiče, je treba na vsak način izločiti nekatere feljtone, ki sem jih sam v LZ 1938, 276 zmotno prisodil